

Περιεχόμενα

Πρόλογος Επιμελητών Έκδοσης	11
Βιογραφικό Σημείωμα κ. Κατσίκη	13
Χαιρετισμός Πρύτανη	25

Α΄ Μέρος

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση	27
----------------------------------	----

Επιστημονική Επιμέλεια: Ευγενία Φλογαΐτη

Καθηγήτρια Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία (ΕΛ.Ε.ΕΤ.Π.Ε.Α.)

• Πρόλογος-Περιβαλλοντική Εκπαίδευση	29
--------------------------------------	----

Συγγραφείς:

Φύκαρης, Ι.	31
--------------------	----

Οικονομική κρίση: μία ευκαιρία επαναπροσδιορισμού του κοινωνικού αξιακού συστήματος, μέσω της Εκπαίδευσης και ειδικότερα της εκπαιδευτικο-διδακτικής συμβολής της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Κάτσεων, Χ., Φλογαΐτη, Ευ., & Λιαράκου, Γ.	52
---	----

Η συμμετοχή των μαθητών ως προοπτική για το σχολείο και την κοινωνία.

Δημητρίου, Α.	70
----------------------	----

Ποιότητα περιβάλλοντος και κοινωνικές ανισότητες. Ο ρόλος της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την αειφορία: διαπιστώσεις, επιδιώξεις και προοπτικές.

Νικολάου, Γ., & Καδιγιαννόπουλος, Γ.	88
---	----

Η συμπόρευση Αειφόρου Ανάπτυξης και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης: Μια θεωρητική προσέγγιση.

Δασκολιά, Μ.	97
<i>Μάθηση για την αειφορία μέσα από την κατασκευή ψηφιακών τεχνουργημάτων.</i>	
Αρβανίτης, Κ., Καλογιαννάκης, Μ., & Παπαχρήστος, Δ.	121
<i>Η ιστοεξερεύνηση (WebQuest) ως εργαλείο διεπιστημονικής προσέγγισης περιβαλλοντικών ζητημάτων στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την αειφόρο ανάπτυξη.</i>	
Κατσούλη, Δ., Ιππέκη, Β., & Γεωργόπουλος, Α.	144
<i>Η εφαρμογή των αρχών της βιωματικής μάθησης σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΠΕ) στο Δημοτικό Σχολείο.</i>	
Λιαράκου, Γ., Γαβριλάκης, Κ., & Φλογαΐτη, Ευ.	168
<i>Συνεργασία σχολείου και κοινότητας για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης στις απομακρυσμένες περιοχές της Ευρώπης.</i>	
Ζαχαρίου, Α., Σαββίδης, Ι., & Σκορδή, Χ.	193
<i>Σχολική ηγεσία και Αειφόρο Σχολείο: Παράγοντες και χαρακτηριστικά για την υλοποίησή του.</i>	
Μαλανδράκης, Γ., & Παπαδοπούλου, Π.	217
<i>Προβλήματα και δυσκολίες κατανόησης του φαινομένου του θερμοκηπίου από φοιτήτριες/τές Παιδαγωγικών Σχολών.</i>	
Β' Μέρος	
Γεωγραφική Εκπαίδευση	237
Επιστημονική Επιμέλεια: Νίκος Λαμπρινός	
<i>Αναπληρωτής Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης</i>	
• Πρόλογος-Γεωγραφική Εκπαίδευση	239
Συγγραφείς:	
Κλωνάρη, Αι.	241
<i>Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Γεωγραφίας για το «Νέο Σχολείο» (Σχολείο 21ου αιώνα).</i>	
Φιλίππου, Στ., & Συμεού, Λ.	257
<i>Οι απόψεις των εκπαιδευτικών Γεωγραφίας της Κύπρου για το μάθημα της Γεωγραφίας και της Γεωγραφίας της Ευρώπης: συνεπαγωγές για την ανάπτυξη αναλυτικών προγραμμάτων στη γεωγραφική εκπαίδευση.</i>	

Λαμπρινός, Ν.	295
<i>Τα Ευρωπαϊκά Κέντρα Αριστείας digital earth: Το Κέντρο Ψηφιακής Γεωγραφικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.</i>	
Γαλάνη, Λ.	311
<i>Τα παιδιά γεω-γράφουν: Μια μελέτη για την πλατεία Δεξαμενής στον χώρο, στον χρόνο.</i>	
Αυγολούπης, Στ.	326
<i>Μια απλή εκπαιδευτική γνωστική προσέγγιση του φαινομένου των εκλείψεων και των παλιρροιών.</i>	
Γ' Μέρος	
Γενικές Εργασίες	337
Επιστημονική Επιμέλεια: Γιώργος Νικολάου	
<i>Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων</i>	
Συγγραφείς:	
Αλμπάνης, Τ.	339
<i>Υπολείμματα φυτοφαρμάκων και συναφών τοξικών ουσιών στο περιβάλλον και εκτίμηση των επιπτώσεων.</i>	
Ανδρεά, Β., Ταμπάκης, Στ., & Τσαντόπουλος, Γ.	348
<i>Μέτρηση επισκεψιμότητας στα Εθνικά Πάρκα: Διαχειριστικοί στόχοι και σχεδιασμός.</i>	
Δρόσος, Β.	359
<i>Περιβαλλοντική αξιολόγηση δασικού δρόμου με βάση πολυκριτήρια ανάλυση και με τη χρήση GIS.</i>	
Εσκίογλου, Π.	377
<i>Περιβαλλοντικές επεμβάσεις στην κατασκευή δασικών δρόμων.</i>	
Ζάραγκας, Χ.	388
<i>Λίμνη Παμβώτιδα και ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων επίδοσης και αναψυχής στην πόλη των Ιωαννίνων: Αλληλεπιδράσεις και αμφίδρομες συνέπειες.</i>	
Καλεράντε, Ευ.	418
<i>Η εκπαιδευτική πολιτική για την περιβαλλοντική εκπαίδευση στο ελληνικό σχολείο (1980-2012): Από την πολιτική των προθέσεων στη νομοθεσία και στην εκπαιδευτική εφαρμογή.</i>	

- Κωνσταντίνου, Χ.** 441
Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού από την οπτική του παιδαγωγικού περιεχομένου, της εφαρμογής και της αμφισβήτησης.
- Κώτσης, Κ., & Νείλα, Ι.** 448
Διασύνδεση βασικών εννοιών των Φυσικών Επιστημών και περιβαλλοντικών προβλημάτων στη διδακτική πράξη.
- Πετροπούλου, Ευ.** 457
Φτώχεια και Περιβαλλοντική Υποβάθμιση: Η περίπτωση μιας αγροτικής, πεδινής περιοχής στην Κρήτη.
- Πορτελάνος, Στ.** 477
Ο μεταφυσικός και θρησκευτικός πολιτισμός: πρόταση δημιουργίας οικολογικής συνείδησης.
- Χατζόπουλος, Ι.** 491
Παιδεία για ισόρροπη και υγιή νόηση, το θεμέλιο της αειφορικής ανάπτυξης.

Πρόλογος επιμελητών της έκδοσης

Η πανεπιστημιακή κοινότητα, ως ελάχιστο δείγμα ακαδημαϊκού πολιτισμού, οφείλει να αναγνωρίζει και να τιμά την προσφορά των επίλεκτων μελών της όταν αυτά αφυπηρετούν. Ιδιαίτερα όταν, όπως ισχύει στην περίπτωση του Ομότιμου Καθηγητή Απόστολου Κατσίκη, η προσφορά αυτή δεν περιορίζεται αυστηρά στα καθήκοντα του πανεπιστημιακού δασκάλου, αλλά εκτείνεται συνολικά στην παρουσία του και τη δραστηριοποίησή του στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Ο κ. Κατσίκης, με την πολυετή υπηρεσία του, τόσο στη Δευτεροβάθμια όσο, κυρίως, στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, έχει αφήσει το δικό του ιδιαίτερο στίγμα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, αλλά και στην ίδια πόλη του.

Στο βιογραφικό του, πέρα από τη σημαντική ερευνητική και συγγραφική δραστηριότητά του (μονογραφίες, άρθρα, ανακοινώσεις), η οποία τον έχει κατατάξει μεταξύ των πολυγραφότερων και σημαντικότερων πανεπιστημιακών στο χώρο της περιβαλλοντικής και γεωγραφικής εκπαίδευσης, δεν μπορεί να μην υπογραμμίσει κανείς το γεγονός ότι ήταν αυτός που, πρώτος, εισήγαγε τη Διδακτική της Γεωγραφίας στα Παιδαγωγικά Τμήματα. Παράλληλα, από το 1990, όταν ξεκίνησε τη σταδιοδρομία του ως μέλος ΔΕΠ στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, συμμετείχε ενεργά στην ακαδημαϊκή, διοικητική και πολιτιστική ζωή του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, αλλά και συνολικά του Ιδρύματος. Υπηρέτησε με ήθος, αξιοπρέπεια και υπευθυνότητα σημαντικές διοικητικές θέσεις και έτυχε της καθολικής αποδοχής και εκτίμησης των φοιτητών του και των συναδέλφων του.

Διετέλεσε δύο φορές Πρόεδρος του ΠΤΔΕ, Πρόεδρος του Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης, και Διευθυντής του Εργαστηρίου Γεωγραφικής και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, του οποίου ήταν και ο ιδρυτής. Παράλληλα, τόσο σε επίπεδο Τμήματος όσο και σε επίπεδο Πανεπιστημίου, είχε την ευθύνη συντονισμού πλήθους επιτροπών, με εξαιρετική, πάντοτε, αποτελεσματικότητα και επιτυχία.

Σε ελάχιστη ένδειξη αναγνώρισης του σημαντικού και πολυσχιδούς ακαδημαϊκού έργου του Καθηγητή Απόστολου Κατσίκη, τα Εργαστήρια «Γεωγραφικής και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης», «Εκπαίδευσης και Διδασκαλίας της Φυσικής» και «Μελετών Απόδημου Ελληνισμού και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης», με πρωτοβουλία των Διευθυντών τους Καθηγητή Κωνσταντίνου Κώτση, και Αναπληρωτή Καθηγητή Γιώργου Νικολάου, αποφάσισαν την έκδοση του παρόντος τιμητικού τόμου. Στην προσπάθεια αυτή συμμετέχει με απόφασή της και η «Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία». Απευθυνθήκαμε σε συναδέλφους που υπηρετούν σε ελληνικά και ξένα Πανεπιστήμια, προκειμένου να συμβάλουν με τις επιστημονικές ερ-

γασίες τους στη διαμόρφωση της ύλης του τόμου. Είναι σαφές ότι η θεματολογία των κειμένων που περιλαμβάνονται σ' αυτόν εντάσσεται, κυρίως, στα επιστημονικά πεδία που υπηρέτησε και θεράπευσε ο κ. Κατσίκης, δηλαδή τη Γεωγραφική και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ωστόσο, αποφασίσαμε να συμπεριλάβουμε και κάποια γενικότερα κείμενα, από ευρύτερους επιστημονικούς τομείς, τα οποία οι συγγραφείς τους είχαν την προθυμία να καταθέσουν, προκειμένου να τον τιμήσουν.

Οι εκλεκτοί συνάδελφοι, κ.κ. Ευγενία Φλογαίτη, Καθηγήτρια του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Νικόλαος Λαμπρινός, Αναπληρωτής Καθηγητής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, συνέδραμαν επιστημονικά την έκδοση αυτή, αναλαμβάνοντας την κρίση και επιμέλεια των κειμένων της Περιβαλλοντικής και της Γεωγραφικής Εκπαίδευσης αντίστοιχα. Την επιμέλεια των γενικών, επιστημονικών κειμένων είχε ο Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Γιώργος Νικολάου.

Ο τιμητικός τόμος χωρίζεται σε τρία μέρη: Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τις εργασίες που εντάσσονται στο πεδίο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει αυτές της Γεωγραφικής Εκπαίδευσης. Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει τις γενικές εργασίες.

Τον τόμο προλογίζει ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, κ. Γεώργιος Καψάλης, τον οποίο και θερμά ευχαριστούμε.

Ως επιμελητές της έκδοσης, θα θέλαμε να εκφράσουμε τις θερμές ευχαριστίες μας σε όλους τους συναδέλφους που ανταποκρίθηκαν με χαρά στην πρόσκλησή μας, υποβάλλοντας τις πολύ αξιόλογες εργασίες τους.

Θα θέλαμε, επίσης, να ευχαριστήσουμε την Καθηγήτρια Ευγενία Φλογαίτη και τον Αναπληρωτή Καθηγητή Νίκο Λαμπρινό, για τον χρόνο και την ενέργεια που διέθεσαν προκειμένου να διαβάσουν, να διορθώσουν και να επιμεληθούν τα κείμενα της ειδικότητάς τους, αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα και την επιστημονική ευθύνη για την έκδοσή τους.

Θερμές ευχαριστίες, επίσης, οφείλουμε στην κ. Βασιλική Δημητρούλα, πτυχιούχο της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων, η οποία είχε τη φιλολογική – και όχι μόνο – επιμέλεια των κειμένων.

Τέλος, η προσπάθεια αυτή δεν θα είχε ευοδωθεί χωρίς τον ενθουσιασμό για το εγχείρημα, τη συνεχή ενθάρρυνση και την ενίσχυση του αγαπητού φίλου κ. Παύλου Παπαχριστοφίλου, ιδιοκτήτη και διευθυντή των εκδόσεων Πεδίο, χάρη στον οποίο έχουμε αυτό το άρτιο εκδοτικό αποτέλεσμα.

Οι επιμελητές της έκδοσης

Γιώργος Νικολάου
Αναπληρωτής Καθηγητής
Διευθυντής του Εργαστηρίου
Μελετών Απόδημου Ελληνισμού
και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

Κωνσταντίνος Κώτσης
Καθηγητής
Διευθυντής του Εργαστηρίου
Εκπαίδευσης & Διδασκαλίας
της Φυσικής

- Δημητρίου, Α. (2002). Εκπαιδευτικοί της προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και περιβαλλοντικά θέματα: Το φαινόμενο του θερμοκηπίου. *Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών - Έρευνα και Πράξη*, 2, σσ.37-48.
- Δημητρίου, Α. (2003). Αντιλήψεις εκπαιδευτικών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και σχολικά βιβλία: Η περίπτωση του φαινομένου του θερμοκηπίου και του στρώματος του όζοντος. *3ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογή Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση»*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, Αθήνα: ΙΩΝ, 307-312.
- Δημητρίου, Α., & Χατζηνικίτας, Α. (2004). Ατομική συμβολή στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων: Γνώσεις και διάθεση για δράση νηπιαγωγών. *Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών - Έρευνα και Πράξη*, 8-9, σσ.14-21.
- Κουλαϊδής, Β., Χρηστίδου, Ι., & Brosnan, T. (1994). Οι απόψεις των δασκάλων για το φαινόμενο του θερμοκηπίου και το στρώμα του όζοντος. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 79, σσ.60-66.